

ליקוטים נפלאים פרשת ויקרא

וזהו "ויקרא אל משה" - אף שהקב"ה קרא אותו והגיע לשיא המעלה, בכל זאת נשאר עניו ושפל - א' זעירא. (הרה"ק רבי ר' בונם מפרשיסחא זי"ע)

"ויקרא אל משה" (א, א)

אמרו חז"ל (ויקרא רבה ז): "מפני מה מתחילים לתינוקות (ללמוד תורה את ילדי ישראל) ב'תורת כהנים' (חומש 'ויקרא'), ואין מתחילים ב'בראשית'? אמר הקב"ה: הואיל והתינוקות טהורים והקורבנות טהורים - יבואו טהורים ויתעסקו בטהורים".

אומר רבי דוד צבי הופמן: בעוד רוב העמים השואבים גם הם את הכרתם הדתית מן התנ"ך, בחרו להתחיל את לימוד המקרא בספר "בראשית" מתוך חמישה חומשי תורה, העדיף עם ישראל להתחיל את לימוד התורה לילדי ישראל בחומש "ויקרא" - "יבואו טהורים ויתעסקו בטהורים".

על אף חשיבות הידיעות על בריאת העולם שבספר "בראשית", החשיבו חכמי ישראל יותר את הלימוד ואת החינוך למצוות מעשיות.

בעיני היהודי היה תמיד חשוב יותר לדעת מה מחויב האדם לעשות ולקיים ומה לא לעשות, מאשר להתוודע אל חקר התהוות התבל ותולדות האנושות.

חומש "ויקרא" רובו מצוות מעשיות ומעט מאוד סיפורי קורות, ומתוך תרי"ג (613) המצוות של התורה, נכללו בו רמ"ז (247), ויאה הפסוק (כו, לד): "אלה המצוות אשר צוה ה' את משה אל בני ישראל בהר סיני", לסיים בו את ספר "ויקרא".

"אדם כי יקריב מכם קרבן לה" (א, ב)

ידוע מגמרא (נדרים י' ע"א) שאין לומר לה' קרבן, אלא קרבן לה', ומבואר הטעם בשל"ה הק' שמא ימות קודם שיאמר 'קרבן' ונמצא מוציא ח"ו שם שמים לבטלה, ועכ"פ מזה רא' שאדם צריך לחשוב בכל עת שמא ימות כדי שיהיו כל ימיו בתשובה, וכך במס' שבת (קנג.) ר' אליעזר אומר שוב יום אחד לפני מיתתך, שאלו תלמידיו את ר"א וכי אדם יודע איזה יום ימות, א"ל וכל שכן ישוב היום שמא ימות למחר ונמצא כל ימיו בתשובה'.

זהו שאמר הכתוב "אדם כי יקריב מכם" פי' שירצה להתקרב להשי"ת, יזכור תמיד יום המיתה, וממילא יהיה תמיד בתשובה, והראי' שכן הוא מ"קרבן לה" ולא 'לה' קרבן'. (שארית מנחם - ווישווא)

"יקריב אותו לפני ה'" (א, ג)

ברשי"ז"ל כתב "כופין אותו (להקריב) עד שיאמר רוצה אני", ולכאורה צריך להבין אם כתוב "לרצונו" מהו 'כופין', ומהו "לפני ה'".

ה", אלא מכיון שיקריב אותו ע"י שכופין אותו, אמרה תורה כי רק בעיני אדם נראה זה ככפייה אבל "לפני ה'" שהוא יודע מחשבות הרי זה

"ויקרא אל משה" (א, א)

אמר רבי יהודה בוא וראה כמה חביבין תינוקות לפני הקב"ה. גלתה סנהדרין ולא גלתה שכניה עמהם, וכיון שגלו תינוקות גלתה שכניה עמהם. הדא הוא דכתיב (איכה א, ג) "עולליה הלכו שבי לפני צר" (מדרש איכה פ"א, ה).

ספר ויקרא עוסק בחלקו הגדול בדיני הטהרה וזו הסיבה שדווקא בו מתחילים ללמוד עם תינוקות של בית רבן, כיון שעל הבל פיהם העולם קיים. לימוד התורה ושמירת ענייני הטהרה הם מן הדברים המקיימים את העולם.

ישנה סיבה נוספת לכך, והיא, עפ"י דברי הגמרא בשבת (קיט) המבהירה את חשיבות לימוד חומש זה עם תינוקות של בית רבן. "אמר ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל תינוקות של בית רבן, אמר ליה רב פפא לאביי, דידי ודידך מאי"? (וכי תורתך ותורתך לא ראויים להעמיד את העולם?) "אמר ליה אינו דומה הבל שיש בו חטא להבל שאין בו חטא".

מעשה היה באשה אחת אשר בעלה היה מעניק לה לעיתים תכופות מיני תכשיטים יפים, ותמיד הייתה מתהדרת בהם לפני שכנתה, אשתו של רבנו ר' אלי' לופיאן זצ"ל "תראי איזה עגילים מזהב קנה לי בעלי! תראי איזה צמיד! איזה שעון יד! איזה גורמט מוזהב! הייתי מעוניינת לראות איזה תכשיטים בעלך קונה לך?" ענתה לה השכנה "אני מוכנה להראות לך את התכשיטים שלי, אבל לא עכשיו, אלא רק בעוד חצי שעה!" עברה חצי שעה והאשה הסקרנית נכנסה שוב לשכנתה ושאלה אותה "היכן התכשיטים שדיברת עליהם?" והנה נשמע פתאום נקישה על הדלת ו"התכשיטים" שלה חזרו מהתלמוד תורה! הצביעה עליהם האמא ואמרה מתוך חיוך של אושר "הנה, אלו ה'תכשיטים' שלי! לך יש תכשיטים שתלויים ועומדים על הגוף ולי יש תכשיטים - נשמות מהלכות!"

"ויקרא אל משה" (א, א)

אל"ף זעירא (מסורה).

הגם שמשנה נתעלה למדרגה הגבוהה ביותר, לא התפעל מזה, וקיים בעצמו מאד מאד שפל רוח. כמו בן אדם העומד על פסגת ההר, שלא יעלה על דעתו להתרברב בגבהותו, כי היא לא בעצמותו אלא בגלל ההר, כך ידע משה, שהתעלותו היא ממנו יתברך.

נאמר "משפיל גאים עדי ארץ ומגביה שפלים עדי מרום", לכאורה אין לדבר סוף: כיון שהקב"ה משפיל גאים, אם כן הגאה נעשה שפל, אבל הרי הוא מגביה שפלים, ושוב נעשה השפל גאה - ואם כן חוזר חלילה. אלא, הרשע אפילו על פתחו של גהנום

אינו חוזר בתשובה, ואפילו כשהקב"ה משפילו הוא נשאר בגאותו. ולעומת זה הצדיק שהוא שפל בעיניו, אף כשהשי"ת מגביהו הוא נשאר בשפלותו ובענוותנותו.

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים פרשת ויקרא

דבש לא תקטירו ממנו" וכו'. והשאלה נשאלת כמעט מאלה: אם ישימו דבש בקטורת, לא יוכלו בני האדם להחזיק מעמד מרוב הריח הטוב. ופיקוח נפש, הלא דוחה את כל התורה כולה, מה מקום יש לשאלת התנא: "ולמה אין מערבין בה דבש"? ובכלל, למה תירץ זאת עם פסוק, הרי זו לא התשובה הראשונית, אלא תשובה נוספת.

הגאון רבי חנוך הכהן ארנטרוי, מסב את תשומת הלב לדיוק נפלא: בתחילה נקט התנא "אילו היה נותן בה (כמות מסוימת) של דבש", זה לא היה שייך, כי אין אדם שיוכל לעמוד מפני ריחה. לכך שאל התנא: אם כן, "ולמה אין מערבין בה (כמות קטנה מאוד של) דבש?", שיוסיף ריח טוב ולא יהיה מזיק? ועל כך הוא משיב נפלא: "מפני שהתורה אמרה כי כל שאור וכל דבש - לא תקטירו ממנו אשה לה", מכל וכל.

"כי כל שאר וכל דבש לא תקטירו... קרבן ראשית תקריבו אתם לה' ואל המזבח לא יעלו" (ב, יא-יב)

"שאור" מרמז על יצר הרע ("מי מעכב? שאור שבעיסה") ו"דבש" מרמז על תאוות. את הדברים הללו אי אפשר להקריב לפני ה' יתברך אלא רק בתור "קרבן ראשית" - בהתחלה, כאשר אדם מישראל מבקש להרגיל עצמו בעבודת הבורא, יכול הוא להשתמש גם במקצת פניה עצמית ושאר כוונות, כדרך שאמרו חכמינו: "לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה יבוא לשמה". (כלי יקר)

"דבר אל בני ישראל לאמר נפש כי תחטא בשגגה מכל מצות ה' אשר לא תעשינה ועשה מאחת מהנה" (ד, ב)

לכאורה מה שכתוב 'ועשה מאחת מהנה' מיותר הוא? יש לומר, שהנה באמת לא היה צריך כפרה כלל על השוגג, שהרי עשה בלא דעת, אמנם גם בלא דעת נפש לא טוב, שאם חוטא בשוגג, הרי בעל כרחו נפשו לא טובה, מאיזה עוון שכבר עשה בתחילה, כי מי שאין בידו שום עוון של מזיד אין חטא שוגג בא על ידו, כי אפילו בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידיהם.

זהו שאמר הכתוב 'נפש כי תחטא בשגגה מכל מצוות ה' אשר לא תעשינה' וכי תימא מהיכן נמשכה לו תקלה זו, הרי אפילו בהמתן...? אלא, 'ועשה אחת מהנה'...! כבר עשה פעם עבירה, וזה גרם לו להגיע לשוגג. (אלשי"ך)

א לט שבת

"לרצונו" לפי שאחרי כפיית הגוף נוצר מזה רצון פנימי אמיתי. (כתב סופר)

"וזרקו את הדם" (א, ה)

כידוע קרבן עולה וקרבן חטאת באים בעשירות ודלות, קרבן בהמה ועוף, אולם במקום זריקת הדם הבדילו חז"ל בין חטאת ועולה ובין קרבן בהמה ועוף. בקרבן בהמה דם החטאת נזרק למעלה מחוט הסיקרא ודם העולה למטה, ואילו קרבן העוף להיפך, דם העולה נזרק למעלה ודם החטאת למטה. קרבן בהמה מביא עשיר וקרבן עוף עני. העשיר רגיל לנדב על פי רוב מתוך רוב טובה, אבל נפשו רחבה ולבו גאה עליו ואין דרכו להכיר ולהתוודות על חטאיו ופשעיו, ולכן אם העשיר מביא קרבן חטאת ומוודה על חטאיו, הרי זה דבר בלתי רגיל, סימן להשפלת קומתו ושבירת יצרו, לקרבן זה נוהגים בכבוד וזורקין את הדם למעלה מחוט הסיקרא. לא כן אצל העני, הוא אינו רגיל לנדב קרבנות נדבה, כי אין לו גם לצרכיו החיוניים שלו, ואם מביא קרבן נדבה, יש בזה משום חידוש, משום מאמץ גדול ולכן מחשיבים את קרבן הנדבה הזה וזורקין את הדם למעלה מחוט הסיקרא, מה שאין כן בקרבן חטאת, העני רגיל להתוודות, רוחו נכאה, לבו נשבר בקרבנו, ולכן אין משום חידוש אם העני מכיר ומתוודה על חטאותיו, ודם החטאת שהוא מביא נזרק למטה מחוט הסיקרא. (החזה מלובלין ז"ע)

"והקטיר הכהן את הכל המזבחה עולה אשה ריח ניחוח" (א, ט)

מה הטעם שהעולה הוא כליל מה שאין כן החטאת? נ"ל הטעם משום שהעולה באה לכפר על הרהורי הלב והרהורי עבירה קשים מעבירה (יומא כט). ומבואר בעקידה הטעם שאם מהרהר ואומר שאין זו עבירה, עוקר כל המצוה לגמרי, מה שאין כן אם אדם עושה עבירה בלי הרהור, רק יצרו תקפו, אפשר שאח"כ לא יעבור שוב עבירה זו, ולכן עולה הבאה לכפר על הרהור הלב היא כולה כליל, לרמז ולהורות שענשו חמור, וכמו ששורפים את כל הבהמה כן היה ראוי לשרוף אותו מחמת שההרהור קשה מאד, אבל חטאת הבאה על מעשי האדם, אין ענשו חמור כל כך, לכך שורפים מקצת החטאת ומקצתו נשאר, לרמז ולהורות לנו שכן היה ראוי לעשות לו למרקו ביסורים כדי להעביר ממנו את החטא. (אמרי שפר)

"כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה" (ב, יא)

בברייתא של פיתום הקטורת אנו קוראים: "ועוד תני בר קפרא, אילו היה נותן בה קורטוב של דבש, אין אדם יכול לעמוד מפני ריחה" (זאת אומרת: ימות מרוב תענוגו!). ולמה אין מערבין בה דבש? מפני שהתורה אמרה 'כי כל שאור וכל